

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Філософський факультет
Кафедра теоретичної і практичної філософії імені професора Й.Б. Шада

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Декан філософського факультету
КАРПЕНКО І. В.
(вказати П.І.Б керівника)
" 16 " 07 / 2023 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Логіка

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____
галузь знань _____ 03 гуманітарні науки _____
(шифр і назва)
спеціальність _____ 033 – філософія, 034 - культурологія _____
(шифр і назва)
освітньо-професійна програма _____ Філософія, Європейські студії, Культурологія _____
(шифр і назва)
спеціалізація _____
(шифр і назва)
вид дисципліни _____ обов'язкова _____
(обов'язкова / за вибором)
факультет _____ філософський _____

2023 / 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою філософського факультету

“ 16 ” червня 2023 року, протокол № 6

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Сергій ГОЛІКОВ, кандидат філософських наук, доцент кафедри теоретичної і практичної філософії імені професора Й.Б. Шада

Програму схвалено на засіданні кафедри теоретичної і практичної філософії імені професора Й.Б. Шада

Протокол від “ 01 ” червня 2023 року № 10

Завідувач кафедри теоретичної і практичної філософії імені професора Й.Б. Шада

Олег ПЕРЕПЕЛИЦЯ

Програму погоджено з гарантом освітньої програми:

Гарант освітньої програми «Філософія»

Гарант освітньої програми

«Європейські студії»

Гарант освітньої програми «Культурологія»

Гарант освітньої програми «Візуальне мистецтво та менеджмент культурних проєктів»

Гарант освітньої програми

«Урбаністичні студії»

Володимир ПРОКОПЕНКО

Наталя ЗАГУРСЬКА

Ігор БІЛЕЦЬКИЙ

Юлія ТАГЛІНА

Дмитро ЧОРНИЙ

Програму погоджено науково-методичною комісією філософського факультету

Протокол від “14” червня 2023 року № 10

Голова науково-методичної комісії філософського факультету

Сергій ГОЛІКОВ

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “_____ЛОГІКА_____” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки _____ першого (бакалаврського) рівня _____ (назва рівня вищої освіти)

спеціальності (напрямку) 033 Філософія, 034 Культурологія _____

освітня програма _____ Філософія, Європейські студії, Культурологія _____

спеціалізації _____

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни «Логіка» є ознайомлення студентів з основними законами і формами логічного мислення, формування свідомого ставлення до процесу правильного мислення за допомогою наукових понять і термінів, ознайомлення студентів з логічною теорією мислення.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

- дати певний обсяг знань щодо основних законів і форм логічного мислення, способів та правил аргументації та спростування;
- показати місце та роль логіки в юридичному дискурсі, в проведенні на належному рівні фахових досліджень;
- сформуувати у студентів навички правильного логічного мислення для прийняття вірних рішень в майбутній професійній діяльності, для участі в дискусіях та діловому спілкуванні, для обробки інформації, для логічного та коректного обґрунтування доводів та переконання опонентів.

Вивчення дисципліни «Логіка» спрямовано на формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Загальні компетентності:

Здатність бути критичним і самокритичним.

Здатність до пошуку та аналізу інформації з різноманітних джерел.

Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, приймаючи обґрунтовані рішення.

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Фахові компетентності:

Здатність аналізувати актуальні проблеми сучасності, використовуючи гуманітарні, суспільно-історичні знання.

Здатність застосовувати в професійній діяльності різні методи наукового і філософського дослідження.

Здатність організовувати та брати участь в інтелектуальних дискусіях на засадах діалогу, відкритості й толерантності.

1.3. Кількість кредитів – 5 кредитів

1.4. Загальна кількість годин – 150 годин

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2 -й	
Семестр	
III -й	
Лекції	
32 год.	
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	
Лабораторні заняття	
0 год.	
Самостійна робота	
86 год.	
Індивідуальні завдання	
0 год.	

1.6. Заплановані результати навчання

Студенти повинні досягти таких результатів навчання:

- володіти різними методами наукового й філософського дослідження, методами й прийомами логічного аналізу.
- вміти застосовувати методики і форми організації та здійснення навчального процесу.
- мати спроможність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, бути готовим до безперервного та актуального навчання
- знати фундаментальні поняття логіки, її призначення і функції, форми та закони логічного мислення, способи визначення істинності висловлювань, правила умовиводу і доказу, логічні способи доведення і спростування, прийоми ведення дискусій та полеміки;
- вміти оперувати термінологією логічної науки, самостійно здійснювати логічні операції над поняттями, висловлюваннями та умовиводами;
- мати спроможність використовувати загальні правила і вимоги доведення і спростування, які розкривають сутність логічної аргументації;
- мати спроможність логічно правильно мислити, оцінювати і аналізувати істинність або хибність висловленої думки;
- вміти правильно застосовувати знання з логіки в професійній діяльності

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Класична логіка

Тема 1. Передумови сучасної логіки

Визначення множини. Побудова множини та її фундаментальні ознаки. Операції над множинами. Поняття семантичної категорії. Характеристика дескриптивних термінів. Визначення логічних термінів. Мотивація функціонального аналізу в логіці. Види функцій.

Тема 2. Логіка висловлювань.

Алгебра логіки висловлювань. Мова алгебраїчної системи логіки висловлювань. Типологія формул за синтаксичними ознаками. Види формул за семантичними ознаками. Типологія формул за семантичними ознаками. Рівносильні формули. Логічні відношення між формулами. Нормальні форми логіки висловлювань. Логіка висловлювань та контактні схеми. Числення логіки висловлювань. Аксіоматичне числення логіки висловлювань. Метатеорема про дедукцію. Металогічні принципи в S^2 . Натуральне числення логіки висловлювань.

Тема 3. Логіка предикатів.

Алгебраїчна система логіки предикатів. Мова алгебраїчної системи логіки предикатів. Семантика алгебраїчної системи логіки предикатів. Процедури встановлення значень формулам S^4 . Типологія формул S^4 за семантичними ознаками. Логічні відношення між формулами в S^4 . Проблема розв'язання. Закони логіки предикатів. Процедури для розв'язання виразів логіки предикатів. Числення логіки предикатів. Аксіоматичне числення предикатів. Теорема про дедукцію в S^5 . Металогічні принципи аксіоматичного числення логіки предикатів. Натуральне числення предикатів.

Розділ 2. Некласична логіка

Тема 1. Багатозначна логіка.

Система багатозначної логіки Я. Лукасевича. Тризначна логіка Я. Лукасевича. Чотиризначна логіка Я. Лукасевича. Багатозначна логіка Брауера-Гейтінга. Багатозначна логіка Е. Поста. Тризначна логіка Д. Бочвара.

Тема 2. Модальна логіка на початку ХХ століття.

Критика К.І.Льюїсом класичної теорії логічного слідування. Концепція модальної логіки Я. Лукасевича. Тризначна система Я. Лукасевича. Чотиризначна система Я. Лукасевича.

Тема 3. Система модальної логіки.

Алетична логіка. Мова атлетичної логіки висловлювань. Алетична логіка та теорія множинних світів. Темпоральна логіка. Мова темпоральної логіки висловлювань. Темпоральна логіка та теорія можливих світів. Метод аналітичних таблиць у темпоральній логіці. Деонтична логіка. Характеристика деонтичного висловлювання. Мета деонтичної пропозиційної логіки. Деонтична логіка та теорія можливих світів. Епістемічна логіка. Визначення епістемічної логіки. Мова епістемічної пропозиційної логіки. Епістемічна логіка та теорія можливих світів.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Класична логіка												
Тема 1. Передумови сучасної логіки	12	2	2			8						
Тема 2. Логіка висловлювань.	38	8	8			22						
Тема 3. Логіка предикатів.	44	10	10			24						
Разом за розділом 1	94	20	20			54						
Розділ 2. Некласична логіка												
Тема 1. Багатозначна логіка.	20	4	4			12						
Тема 2. Модальна логіка на початку ХХ століття.	12	2	2			8						
Тема 3. Система модальної логіки.	24	6	6			12						
Разом за розділом 2	56	12	12			32						
Усього годин	150	32	32			86						

4. Темі семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1	Передумови сучасної логіки	2	
2	Логіка висловлювань	8	
3	Логіка предикатів.	10	
4	Багатозначна логіка.	4	
5	Модальна логіка на початку ХХ століття.	2	
6	Система модальної логіки.	6	
	Разом	32	

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1	Опрацювання лекційних матеріалів	16	
2	Підготовка до семінарських занять	48	
3	Підготовка до контрольних робіт	12	
4	Підготовка до іспиту	10	
	Разом	86	

6. Індивідуальні завдання

необхідне для систематизації, закріплення і розширення теоретичних знань і практичних навичок, тому воно може бути рекомендовано тим студентам, які вчасно і вправно виконують програму і мають можливість і бажання підготуватися до студентської конференції чи написання тез або статті.

7. Методи навчання

Навчальна програма курсу передбачає аудиторні (лекційні та семінарські) заняття та самостійну роботу студентів. Під час викладення матеріалу лекцій використовуються наступні методи: репродуктивний метод, пояснювально-ілюстративний метод, метод проблемного викладу матеріалу, частково-пошуковий метод. Під час проведення семінарських занять використовуються наступні методи: репродуктивний метод, пояснювально-ілюстративний метод, метод вправ.

8. Методи контролю

Поточна оцінка знань студентів на семінарських заняттях, оцінка за виконання контрольних робіт, оцінка екзаменаційної письмової роботи.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання					Екзамен	Сума
Розділ 1	Розділ 2	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання	Разом		
Т 1-3	Т 1- 3					
35	5	20	-	60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів.

Критерії оцінювання:

№ з/п	Види навчальної роботи	Кількість балів
	Розділ 1. Класична логіка	
1	Участь в семінарських заняттях	5
2	Контрольна робота з теми «Класична логіка»	30
	Всього за розділ	35
	Розділ 2. Некласична логіка	
1	Участь в семінарських заняттях	5
	Всього за розділ	5
1	Контрольна робота ,передбачена навчальним планом, з теми «Некласична логіка»	20
	Екзаменаційна робота	40
	В С Ь О Г О	100

Студент допускається до підсумкового семестрового контролю, якщо він набере за результатами поточного контролю не менше **10 балів**.

Екзаменаційна робота складається з двох теоретичних питань та виконання 5 логічних вправ. Розкриттям теоретичних питань екзаменаційної роботи студент повинен продемонструвати знання основних логічних термінів, форм мислення та законів мислення, теорії аргументації. Максимальна кількість балів за викладення одного теоретичного питання – 15 балів. Виконання логічних вправ має продемонструвати навички студента використовувати набуті знання з «Логіки» під час здійснення логічних операцій, уміння мислити критично та логічно.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

10. Рекомендована література

Основна література

Монографії:

1. Гвоздік О.І. Логічні числення: принципи побудови та застосування в юриспруденції. К.: „Поліграф центр „ТАТІ, 2003. — 300 с.
2. Howard-Snyder F., Howard-Snyder D., Wasserman R. The Power of Logic. – 5th edition. – London : McGraw-Hill, 2013. – 667 p.

Підручники:

1. Гнатюк. Я. С. Логіка: сучасна перспектива традиційної теорії : навч. посіб. / Я.С. Гнатюк. – Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2016. – 356 с.
2. Жоль К. К. Вступ до сучасної логіки. – К., 2002
3. Ішмурамов А. Т. Вступ до філософської логіки. – К., 1997.
4. Комаха Л.Г. Логічні засади аргументації у філософському знанні / Л.Г. Комаха. – К., 2015
5. Конверський А. Є. Сучасна логіка (класична та некласична). 2-ге вид. перероб. та доп. –К.: Центр учбової літератури, 2017. – 294 с.
6. Конверський А. Є. Логіка (традиційна та сучасна): Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 536 с.
7. Кузьменко В.В. та інші. Елементи класичної логіки: навч. посібник – Дніпропетровськ: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2016.
8. Хоменко І.В. Логіка / І.В. Хоменко. – К., 2004.
9. Щербина О.Ю. Логіка та юридична аргументація / О.Ю. Щербина. – К., 2013.

Навчальні посібники:

1. Жоль К.К. Вступ до сучасної логіки. — Кобеляки: „Кобеляки», 2001. —128 с.
2. Павлов В.І. Логіка у запитаннях, відповідях і аргументаціях. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 408 с.
3. Карамішева Н.В., Бовтач С.В. Збірник логічних завдань. — Львів: «Каменярь», 1997. — 109 с.
4. Хоменко І.В. Логіка: Практикум: Навч. посіб. — К.: «Юринком Інтер», 2002. – 240 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

<http://philosophy.univ.kiev.ua/uploads/editor/Files/LIBRARY/KONVERSKII/1.pdf>

https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/01/Bovtach_Zbirnyk_logichnykh_zavdan-2017.pdf

http://philosophy.univ.kiev.ua/uploads/editor/Konverskii_Modern_logic.pdf

http://lexikoukr.ho.ua/cumulatis/logic/logic_Konversky.pdf